

Latin szállóigék

Latin szállóigék

Ab ovo	A tojástól kezdve	Horatius
A cane non magno saepe tenetur aper	Gyakran nem a nagy kutya fogja meg a vaddisznót	Ovidius
Aegroto dum anima est, spes est	Amíg a beteg lélegzik, van remény	Cicero
Alea iacta est	A kocka el van vetve	Suetonius
Aliud ex alio malum gignitur	Egyik baj szüli a másikat	Terentius
Altissima quaeque flumina minimo sono labuntur	A legmélyebb folyó hömpölyög a legkisebb zajjal	Curtius Rufus
Amici, diem perdidit	Barátaim, elvesztegettem ezt a napot	Suetonius
Amicos secundae res parant, adversae probant	A jósors szerzi, a balsors próbára teszi a barátokat	Seneca
Animus meminisse horret	Lelkem visszariad az emlékezéstől	Vergilius
Arma virumque cano	Fegyvert s vitézt énekelek	Vergilius
Artes omnes perdocet paupertas	A szegénység minden mesterségre megtanít	Plautus
Aurea mediocritas	Arany középszer	Horatius
Auribus frequentius, quam lingua utere	Gyakrabban használd a fület, mint a nyelvet	Seneca
Aut prodesse volunt aut delectare poetae	A költők vagy használni, vagy szórakoztatni akarnak	Horatius
Ave Caesar, morituri te salutant!	Üdvöz légy, Caesar, a halálba indulók köszöntenek!	Suetonius
Beneficium accipere libertatem est vendere	Jótéteményt elfogadni annyi, mint eladni a szabadságot	Publius Syrus
Bonus iudex damnat improbanda, non odit	A jó bíró elítéli, de nem gyűlöli azt, amit helytelenít	Seneca
Brevis ipsa vita est, sed malis fit longior	Az élet önmagában rövid, de a szenvedések meghosszabbítják	Publius Syrus
Canes timidi vehementius latrant, quam mordent	A félénk kutyák erősebben ugatnak, mint harapnak	Curtius Rufus
Canis sine dentibus latrat	Csak a fogatlan kutya ugat	Varro
Carpent tua poma nepotes	Gyümölcsfádat unokáid fogják élvezni	Vergilius
Celsae graviore casu decidunt turres	Recsegőbb robajjal dőlnek le a nagy tornyok	Horatius

Certa amittimus, dum incerta petimus biztosat Plautus	Míg a bizonytalan után futkosunk, elveszítjük a	
Cito pede labitur aetes	Gyors lábon rohan az idő	Ovidius
Conqueri fortunam adversam, non lamentari decet legyőzni Cicero	A balszerencsét nem siratni kell, hanem	
Conscientia mille testes	A lelkiismeret egymaga ezer tanú	Quintilianus
Consilium luce, nocte agas convivium éjszaka Caecilius Balbus	A tanácskozás ideje a nappal, a mulatozása az	
Consuetudo laborum perperessionem dolorum efficit a szenvedések Cicero	A küzdelmek megszokása könnyebbé teszi	
faciliorem	elviselését	
Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit arányban Iuvenalis	Nő a pénzszeretet a növekvő pénzzel	
Crescit audacia experimento	A gyakorlat növeli a merészséget	Plinius
Cuiusvis hominis est errare, nullius nisi tévedése Cicero	Bármely ember tévedhet; egyedül az ostoba tart ki	
insipientis in errare perseverare	mellett	
Cum te aliquis laudat, iudex tuus esse memento; higgy el többet Cato	Ha valaki dicsér, légy önmagad bírója, s ne	
plus aliis de te, quam tu tibi credere noli	másoknak, mint magadnak	
Cupiditati nihil est satis, naturae satis est beéri Seneca	Semmi sem elég a vágnak, a természet kevéssel is	
etiam parum		
Cura fugit mero	A gond menekül a bortól	Ovidius
Dat veniam corvis, vexat censura columbas törvény Iuvenalis	Kedvez a hollónak, s a galambot sújtja a	
Decipimur specie recti	Az igazság látszata megtéveszt bennünket	Horatius
Dediscit animus sero, quod didicit diu Seneca	Későn felejtí el az ember azt, amit sokáig tanult	
De inimico noli loqui male, sed cogites rosszat Publilius Syrus	Ellenségedről legfeljebb gondoldj, de ne mondj	
Deliberando saepe perit occasio	A fontolgatással gyakran elmúlik az alkalom	Publilius Syrus
Deliberandum est diu, statuendum est semel Publilius Syrus	Latolgatni tízszer kell, döntení egyszer	
Dente lupus, cornu taurus petit Horatius	A farkas foggal, a bika szarvval támad	
Desinit in piscem mulier formosa superne Horatius	A felül szép nő alul halban végződik	
Difficile est saturam non scribere Iuvenalis	Nehéz szatírárt nem írni	
Difficiles nugae	A terhes semmiségek	Martialis
Diligentia maximum etiam mediocris ingenii	A szorgalom hatalmas támasz a középserű	

tehetségnek is	Seneca	
subsidium		
Diligitur nemo nisi cui fortuna secunda est		Az emberek csak azt szeretik, akinek jól megy a sora
Ovidius		
Dimidium facti qui bene coepit habet		Aki megkezdte, felét elvégezte a munkának
Horatius		
Dolo pugnandum est, dum quis par non est armis		Csellet kell harcolni annak, akinek a fegyvere gyengébb
Cornelius Nepos		
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt		Míg az ostobák kerülik az egyik bűnt, a másikba esnek
Horatius		
Durum est negare, cum superior supplicat		Nehéz nemet mondani, amikor fölöttesünk kér valamit
Publilius Syrus		
Edas ut vivas, ut edas, noli vivere		Egyél, hogy élj, s ne azért élj, hogy egyél
Caecilius Balbus		
Epistula non erubescit	A levél nem pirul el	Cicero
Est enim proprium stilitiae: aliorum vitia	Jellemző az ostobaságra: mások hibáit észrevenni,	
a magáét	Cicero	
cernere, oblivisci suorum	elfeledni	
Est felicibus difficilis miserarium vera	Nehéz a boldogoknak helyesen megítélni a nyomorúságot	
Quintilianus		
aestimatio		
Etiam capillus unus habet umbram suam		Egyetlen hajszálnak is van árnyéka
Publilius Syrus		
Etiam veros dolores mitigat tempus		A súlyos fájdalmat is enyhíti az idő
Quintilianus		
Et terram rumor transilit et maria		Földeken és vízen át szárnyal a pletykabeszéd
Propertius		
Et tu mi fili?	Te is, fiam?	Suetonius
Exegi monumentum aere perennius		Ércnél is maradandóbb művet emeltem én
Horatius		
Exercitatio artem parat	Gyakorlat teszi a mestert	Tacitus
Ex incommodis alterius sua comparat comoda		Más kárából előnyt szerez magának
Terentius		
Exitus acta probat	A siker a vállalkozás próbaköve	Ovidius
Ex malis eligere minima oportet	A bajok közül válaszd a legkisebbeket	
Cicero		
Exstructum super cloacam templum forma este		A női szépség olyan, mint a kloákára épített templom
Caecilius Balbus		
mulieris		
Faber est suae quisque fortunae		Mindenki a maga szerencsájének kovácsa
Sallustius		
Facile est imperium in bonis		Könnyű a jók fölött uralkodni
Plautus		
Facile omnes, cum valemus, recta consilia		Mikor egészségesek vagyunk, mindnyájan könnyen adunk helyes tanácsokat a betegeknek
Terentius		
aegrotis damus		

Factum fieri infectum non potest Plautus	A megtörténtet nem lehet meg nem történtté tenni	
Fama post cineres maior venit Ovidius	A halál után nagyobb lesz a hírnév	
Fama volat Fas est ab hoste doceri Ovidius	Szárnnyal jár a Hír Szabad az ellenségtől is tanulni	Vergilius
Fecundi calices quem non fecere disertum? Horatius	A tele pohár kit nem tesz ékesszólóvá?	
Ferunt summos fulgure montes Horatius	A hegyek legormát sújtja a villám	
Fertilior seges est alienis semper in agris, duzzadtabb a tőgye Ovidius	Más szántóján mindig dúsabb a vetés, s	
vicinumque pecus grandius uber habet Festina lente! Forma bonum fragile est Ovidius	a szomszéd nyájának Lassan járj, tovább érsz! A szépség mulandó adomány	Suetonius
Fortes fortuna adiuvat Fortuna vitrea est: tum cum splendet frangitur ragyog, akkor Publilius Syrus	Bátraké a szerencse A szerencse üvegből van: mikor legszebben törik el	Terentius
Fugit irreparabile tempus Vergilius	Visszahozhatatlanul rohan az idő	
Fugiunt freno non remorante dies Ovidius	Fut zabolátlanul egyik nap a másik után	
Furor arma ministrat Galli victi silere solent, canare victores énekelni Cicero	A fegyvereket a téboly irányítja A legyőzött kakasok hallgatni szoktak, a győzők	Vergilius
Gutta cavat lapidem, consumitur anulus usu elkopik a gyűrű Ovidius	A vízcsepp kivájja a követ, a használatból	
Hectora quis nosset, si felix Troia fuisset? Trója? Ovidius	Ki hallott volna Hektorról, ha szerencsés lett volna	
Homines amplius oculis, quam auribus credunt: mint a fülüknek: Seneca	Az emberek inkább hisznek a szemüknek,	
longum iter est per praecepta, breve et a	hosszú az út a szabályokon át, rövid és hatékony	
efficax per exempla	példákon keresztül	
Homo sum, humani nihil a me alienum puto emberi Terentius	Ember vagyok, semmi sem idegen tőlem, ami	
Ignoranti, quem portum petat, nullus suus tudja, milyen Seneca	Semmilyen szél sem kedvező annak, aki nem	
ventus est	kikötőbe tart	
Ignoti nulla cupido Ovidius	Nem vágyunk arra, amit nem ismerünk	
Illud iucundum nil agere Imago animi sermo est	Az az édes semmittevés A lélek tükre a beszéd	Plinius Seneca

In angustis amici apparent Petronius	Szükségben mutatkoznak meg az igaz barátok	
In eodem prato bos herbam quaerit, canis nyulat, Seneca	Ugyanazon a réten a marha fűvet keres, a kutya	
leporem, ciconia lacertam	a gólya gyíkot	
Inimici ad animum nullae conveniunt preces nem ér el Publilius Syrus	Az ellenség szívéhez semmilyen könyörgés	
In medias res	A dolog közepébe vágva	Horatius
In silvan non ligna feras	Ne hordj fát az erdőbe	Horatius
In sinu viperam venenatam ac pestiferam habet Cicero	Mérges és vészt hozó viperát őriz kebelén	
In sole lucernam adhibere	Mécsest gyújtani nappal	Cicero
Laudator temporis acti	A letűnt idő dicsérője	Horatius
Lentescunt tempore curae Ovidius	Idővel enyhülnek a gondok	
Leones non sunt papilionibus molesti Martialis	Nem háborgatja az oroszlán a pillangót	
Libenter homines id, quod volunt, credunt Caesar	Az emberek szívesen elhiszik azt, amire vágnak	
Lumina in tenebris claria sunt Quintilianus	Sötétben tündöklőbb a fény	
Lupus est homo homini Plautus	Ember embernek farkasa	
Magni nominis umbra	Nagynevű árnyék	Lucanus
Maior famae sitis est, quam virtutis Iuvenalis	Hírnévre többen szomjúhozna, mint erényre	
Maiorque videtur et melior vicina seges búzavetés Iuvenalis	Nagyobbnak és szebbnek tűnik a szomszédos	
Male parte male dilabuntur Cicero	Ebül szerzett jószág ebül vész el	
Manus manum lavat	Kéz kezét mos	Petronius
Multi famam, conscientiam pauci verentur lekiismerettől Plinius	Sokan félnek a megszólástól, kevesen a	
Mutato nomine de te fabula narratur Horatius	Kicserélt névvel ugyan, de rólad szól a mese	
Nil admirari	Semmin se csodálkozz	Horatius
Novus homo	Új ember	Cicero
Nullus agentis dies longus est Seneca	A tevékeny ember számára egy nap se hosszú	
Oderint dum metuant	Amíg félnek, csak gyűlöljenek	Cicero
Omnia homini dum vivit speranda sunt Seneca	Amíg él az ember, mindent remélnie kell	
Omnia mutantur, nihil interit Ovidius	Minden változik, nem pusztul el semmi	
Omnia vincit amor et nos cedamus amori engednünk kell neki Vergilius	Mindent legyőz a szerelem, és nekünk	

Omnis ars naturae imitatio est Seneca	Minden művészet a természet utánzása	
Omnis habet sua dona dies Martialis	Minden napnak megvan a maga ajándéka	
O tempora, o mores! Panem et circenses Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus Horatius	Ó idők, ó erkölcsök! Kenyeret és cirkuszt Vajúdnak a hegyek: nevetséges kisegér születik	Cicero Iuvenalis
Pia fraus Plurimum mali credulitas facit Seneca	Kegyes csalás A legtöbb bajt a hiszékenység okozza	Ovidius
Pluris est oculatus testis unus, quam auriti Plautus decem	Többet ér egy szemtanú, mint tíz fültanú	
Post equitem sedet atra cura Horatius	A lovas mögött ül a sötét gond	
Proximus sum egomet mihi Terentius	Legközelebb én vagyok magamhoz	
Pulvis et umbra sumus Horatius	Föld pora s árnya leszünk	
Qualis artifex pereo! Suetonius	Mekkora művész pusztul el bennem!	
Quandoque bonus dormitat Homerus Horatius	Van, amikor elbóbiskol a jó Homérosz is	
Quidquid discis, tibi discis Petronius	Bármit tanulsz, magadnak tanulsz	
Qui desiderat pacem, praeparat bellum Vegetius	Aki békét óhajt, készüljön a háborúra	
Quid vesper erit, incertum est Titus Livius	Bizonytalan, hogy mit hoz az este	
Quod tacitum esse velis, nemini dixeris Seneca	Amit titokban akarsz tartani, ne mondd el senkinek	
Sapere aude Semper avarus eget Horatius	Merj gondolkozni A fősvény mindig nélkülöz	Horatius
Senectus insanabilis morbus est Seneca	Az öregség gyógyíthatatlan betegség	
Sic itur ad astra Silentium videtur confessio Seneca	Így jutunk a csillagokhoz A hallgatás felér egy vallomással	Vergilius
Sine ira et studio Sit mens sana in corpore sano Iuvenalis	Harag és részrehajlás nélkül Ép testben ép legyen a lélek	Tacitus
Sub noctem cura recursat Successus ad perniciem multos devocat Phaedrus	Éjjel a gond visszatér Sokakat pusztulásba visz a siker	Vergilius

Supremum vale	Az utolsó üdvözet	Ovidius
Ut sementem feceris, ita metes	Ki mint vet, úgy arat	Cicero
Vae victis!	Jaj a legyőzötteknek!	Titus Livius
Veni, vidi, vici	Jöttem, láttam, győztem	Suetonius
Verae amicitiae sempiternae sunt	Az igazi barátságok örökké tartanak	
Cicero		
Vita nihil aliud quam ad mortem iter est	Az élet nem más, mint utazás a halál felé	
Seneca		
Vulpes pilum mutat, non mores	A róka megváltoztatja a szőrét, de nem a	
természetét	Suetonius	